УДК 376.1-053.4:616.89

Галушка Д. А.
студентка 2 курсу,
спеціальність “ Спеціальна освіта”,
Літяга І. В.
к. п. н,
доцент кафедри соціальних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЕТІОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ДИЗАРТРІЇ У ДІТЕЙ

Ключові слова: дизартрія, діти, етіологія, нервова система, мовленнєві порушення.

Анотація. У тезах розглянуто сутність дизартрії як мовленнєвого порушення, зумовленого ураженням центральної або периферичної нервової системи. Висвітлено основні етіологічні чинники її виникнення в дитячому віці, зокрема патології перинатального періоду, дитячий церебральний параліч, інфекційні захворювання нервової системи та черепно-мозкові травми. Окреслено зв’язок між локалізацією ураження нервової системи та порушеннями мовленнєвої діяльності.

Дизартрія належить до складних мовленнєвих порушень, які виникають унаслідок порушення іннервації м’язів, що забезпечують мовленнєву діяльність. На відміну від порушень, пов’язаних переважно з неправильним засвоєнням окремих звуків, при дизартрії ураження нервової системи впливає на роботу мовленнєвого апарату та може позначатися на звуковимові, мовленнєвому диханні, голосоутворенні, темпі, ритмі й інтонації мовлення [1].

Вивчення причин виникнення дизартрії має важливе значення для логопедичної практики, оскільки розуміння механізмів порушення допомагає визначити особливості його проявів та організувати відповідну діагностичну й корекційну роботу. У дитячому віці особливу увагу приділяють чинникам, які можуть спричиняти ураження нервової системи в період внутрішньоутробного розвитку, під час пологів або після народження.

Етіологія дизартрії пов’язана з органічними ураженнями структур центральної та периферичної нервової системи, що беруть участь у регуляції мовленнєвих рухів. До таких структур належать відповідні ділянки кори головного мозку, підкіркові утворення, мозочок, провідні нервові шляхи та ядра черепних нервів, які забезпечують іннервацію м’язів артикуляційного апарату. Залежно від локалізації та характеру ураження можуть виникати різні порушення м’язового тонусу, координації рухів і керування мовленнєвою моторикою [1].

Однією з важливих груп етіологічних чинників є патологічні стани перинатального періоду. До них належать гіпоксично-ішемічні ураження головного мозку, родові травми, внутрішньочерепні крововиливи та інші

ускладнення, здатні впливати на формування й функціонування нервової системи дитини. Значення мають також окремі внутрішньоутробні інфекції та інші несприятливі чинники, які можуть порушувати розвиток центральної нервової системи [2].

Дизартрія часто спостерігається у дітей із дитячим церебральним паралічем, оскільки при цьому стані можуть уражатися мозкові структури, що відповідають за регуляцію рухів. Водночас ступінь вираженості рухових і мовленнєвих порушень може відрізнятися. У деяких дітей дизартрія супроводжується значними порушеннями загальної моторики, тоді як в інших мовленнєві труднощі можуть бути помітними навіть за відсутності виражених зовнішніх рухових порушень.

Причинами виникнення дизартрії можуть бути й захворювання, що розвиваються після народження. Зокрема, ураження нервової системи можливе внаслідок енцефаліту, менінгіту та черепно-мозкових травм. Окрему групу становлять спадкові, генетичні й дегенеративні захворювання, а також ураження мозку, пов’язані з пухлинними процесами. У таких випадках характер мовленнєвих порушень залежить від основного захворювання, локалізації ураження та ступеня порушення нервової регуляції мовленнєвих рухів.

Наслідки зазначених чинників можуть виявлятися в порушенні артикуляційної моторики, нечіткості звуковимови, зміні темпу й ритму мовлення, недостатності мовленнєвого дихання та голосоутворення. Також можуть спостерігатися зміни м’язового тонусу органів артикуляції, підвищене слиновиділення та порушення координації рухів. Проте конкретні прояви дизартрії не є однаковими в усіх дітей і визначаються характером ураження нервової системи.

Отже, виникнення дизартрії в дитячому віці пов’язане з різними чинниками, спільною особливістю яких є можливий негативний вплив на структури нервової системи, що забезпечують мовленнєву діяльність. Серед основних етіологічних чинників можна виокремити патології перинатального періоду, дитячий церебральний параліч, інфекційні захворювання нервової системи, черепно-мозкові травми та окремі спадкові й дегенеративні захворювання. З’ясування причин і механізмів порушення є важливою передумовою комплексного обстеження дитини та планування індивідуалізованої логопедичної допомоги.

Список літератури

1. Ткаченко О. І., Маньковська Н. В. Логопедія: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 380 с.

2. Лященко С. О. Дизартрія у дітей: методичний посібник. Харків : Вид-во ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. 120 с.